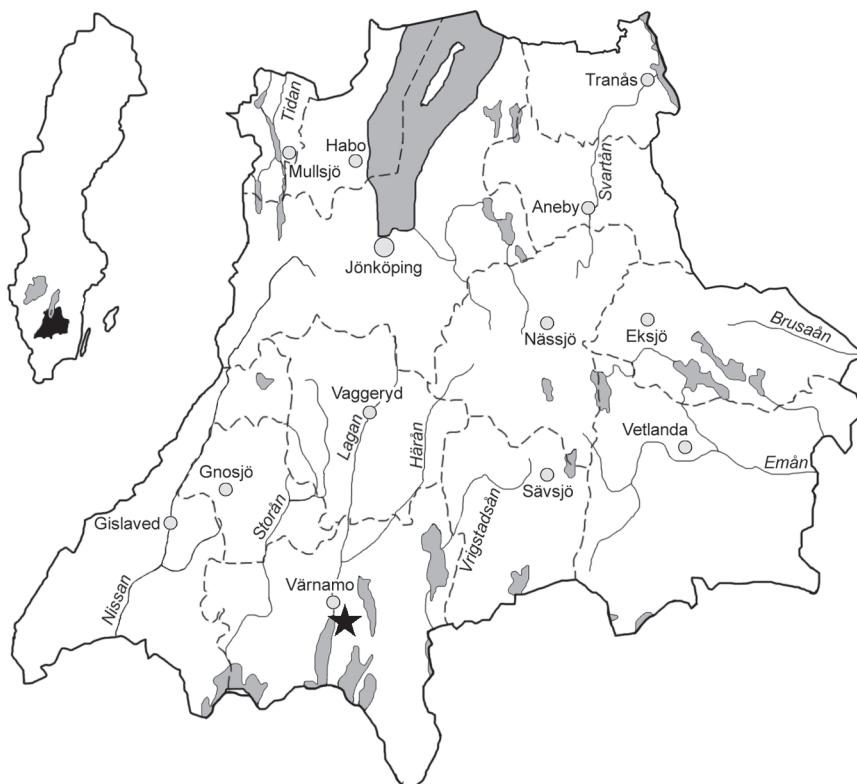


Nöbbele 7:6 m.fl.



Arkeologisk utredning inför planerad villabebyggelse
inom fastigheten Nöbbele 7:6 m.fl., Värnamo socken i
Värnamo kommun, Jönköpings län



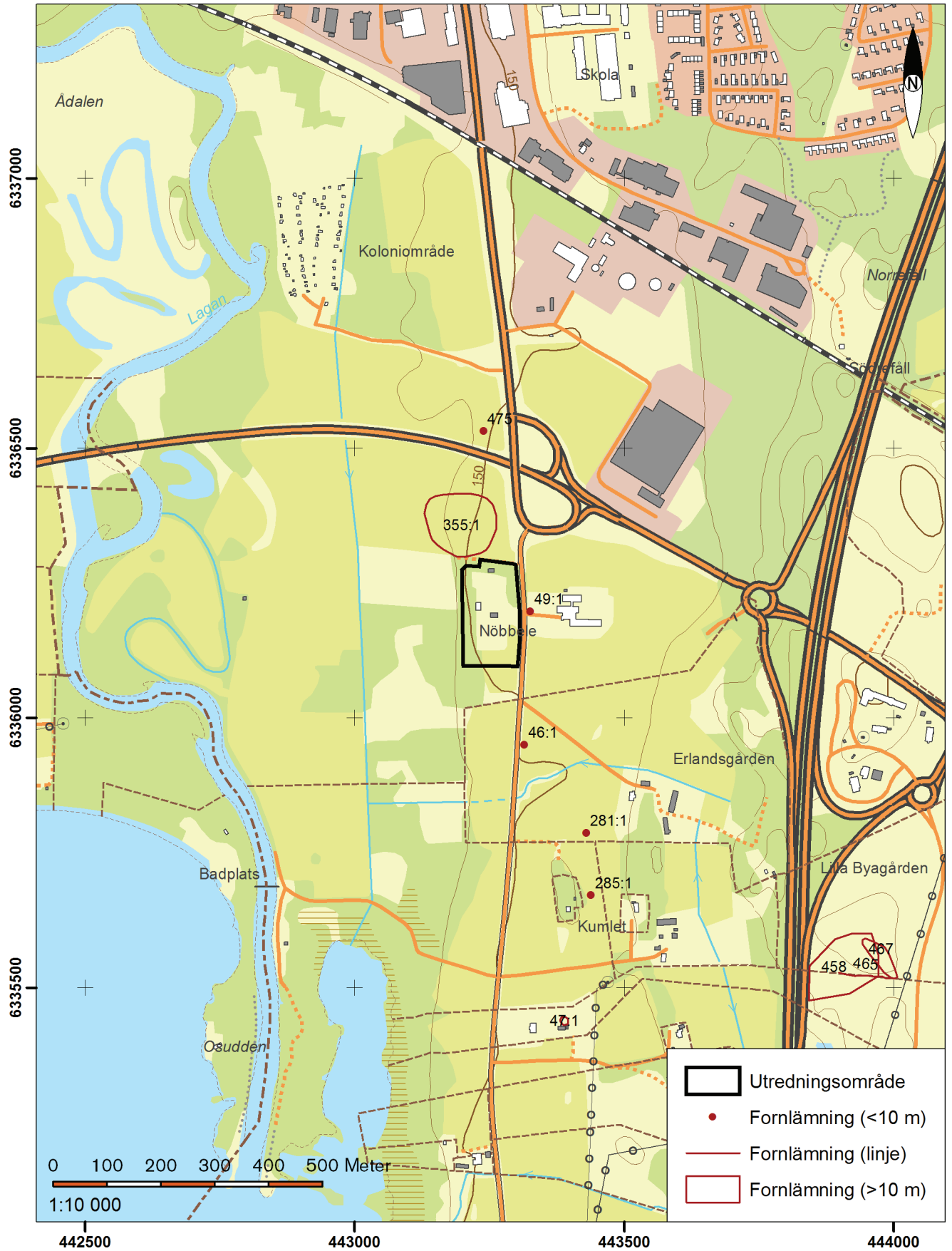
Rapport, foto och ritningar: Kristina Jansson, Ådel Vestbö-Franzén och Ingvar Röjder
Grafisk mall: Anna Stålhammar
Tryck: Arkitektkopia, Jönköping

Jönköpings läns museum, Box 2133, 550 02 Jönköping
Tel: 036-30 18 00
E-post: info@jkpglm.se
www.jkpglm.se

Utdrag ur tryckta och ajourhållna ekonomiska kartor, Geografiska Grunddata samt Geodata (FUK) är återgivna enligt tillstånd:
© Lantmäteriet. Ärende nr MS2007/04833, nr MS2012/03742 samt dnr i2012/1091.

ISSN: 1103-4076

© JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM 2016



FIGUR 1. Utdrag ur digitala fastighetskartan blad 63E3eN. Skala 1:10 000.

Rapport över utförd arkeologisk undersökning

Beskrivning av undersökningsresultaten.

Inledning

Med anledning av planerad bostadsbebyggelse inom fastigheten Nöbbele 7:6 m.fl. utförde Jönköpings läns museum under våren 2016 en arkeologisk utredning inom den berörda tomten (Figur 1). Arbetet utfördes på uppdrag av Länsstyrelsen och syftade till att klargöra ifall eventuella fornlämningar kunde finnas inom tomten; något som är tänkbart eftersom arbetsföretaget berörde ett område som är rikt på fornlämningar, främst stenåldersboplatser.

Kartanalys

Storskiftet 1795

Ängen Aspäckret antyder att området är en äckra, alltså ett område som ligger i långtidsträda. Troligen har lantmätaren hittat röjningsrösen här som antyder att området tidigare odlats. Öster om vägen och utredningsområdet har åkrarna namn av Kullåker, vilket antyder röjningsrösen i åkermark eller gravar, möjligen överplöjda (Figur 2).

Laga skifte 1837-1846

Åkrarna hette vid tiden för Laga skiftet ca 1836: Linnesåkern, Örarne och Blängsögat. Det senare namnet finns även med i storskifteskartan. Linnesåkern antyder att åkern tidvis ligger i träda (linda) eller att den nyss återuppodlats från en period i linda. Jämför man med äckran i ängen strax norr om lindan får man intrycket av att åkrarna tidvis läggs i långtidsträda. Den nyodling som skett mellan 1795 och 1840 har också skett på den mark som vid storskiftet kallades Aspäckran. I övrigt finns inga indikerande namn inom utredningsområdet. I kartbilden finns dock ett par impediment av intresse. Det ena är beläget centralt inom utredningsområdet och det har schaktats i kanten av detta (Figur 2).

Undersökningsresultat

I samband med utredningen grävdes 16 provschakt av varierande längd och 33 stycken 0,5x0,5 meter stora provrutor inom det ca 2 hektar stora utredningsområdet (Figur 3). Ett flintavslag (JM 55942), 1,5x1,5 cm stort och med delvis bevarad krusta, påträffades i en provruta i den norra delen av tomten. Den aktuella tomten är belägen 10 meter söder om stenåldersboplatser RAÄ-nr Värnamo 355:1 och på nivå 150 m.ö.h. Sedan tidigare är det känt att stenåldersboplatser runt sjön Vidöstern ligger på dessa nivåer (Figur 4). Under stenåldern var Vidöstern del av den s.k. Fornbolmen och stenåldersboplatserna söder om Värnamo relaterar till Fornbolmens forna strandlinje.

Fastighetens tidigare historia

Den undersökta tomtens senaste ägare odlade och sålde blommor, bär och grönsaker på torget i Värnamo och åtskilliga spår efter den verksamheten påträffades inom tomten, bland annat planteringsgropar och trasiga blomkrukor i matjorden. På tomten finns även en äldre kvarstående fontän och husgrunden efter en mangårdsbyggnad som lär vara byggd år 1895 (Figur 5). Huset var byggt i trä och hade två våningar med frontespis på både fram- och baksidan. Den utgjorde huvudbyggnad i ett större gårdskomplex kallat Nöbbeled gård. Gården har haft olika ägare genom åren men mest omtalad är den danska länsgrävinna Fritze Krag Juel Vind Frijs som hyrde herrgården några år på 1930-talet. Hon var änka efter en av Danmarks största jordägare, konstnärligt skolad i Paris och tillsammans med Karen Blixen en av pionjärerna bland kvinnliga storviltsjägare. Hon var också god vän med kung Gustav V som ibland kom på besök; bland annat den 18/9 1938 då de åt lunch tillsammans. Efter att från balkongen ha vinkat till den församlade menigheten åkte kungen vidare med sitt följe till Växjö. Idag är det endast de gamla järngrindarna (och kanske några porslinsföremål) som påminner om Fritze Frijs tid på gården (Figur 5).

Åtgärdsförslag

Eftersom endast ett flintavslag påträffades inom det undersökta arkeologiska utredningsområdet behövs inte några ytterligare arkeologiska åtgärder. Läns museet har samrått med Länsstyrelsen angående åtgärdsförslaget.

Referenser

Artikel av Inge Bergström i Wernamo-Posten nr 2 2011.

Artikel av Ulf Helgesson i Wernamo-Posten april 2016.

Genomgånga akter

E131-26:2, Nöbbele 1-5, Storskifte på inägor, 1795. Nils Lindvall

06-väj-72 Nöbbele, Laga skifte, 1837-1846.

Jönköpings läns museum

Administrativa uppgifter

IDENTIFIERINGSUPPGIFTER

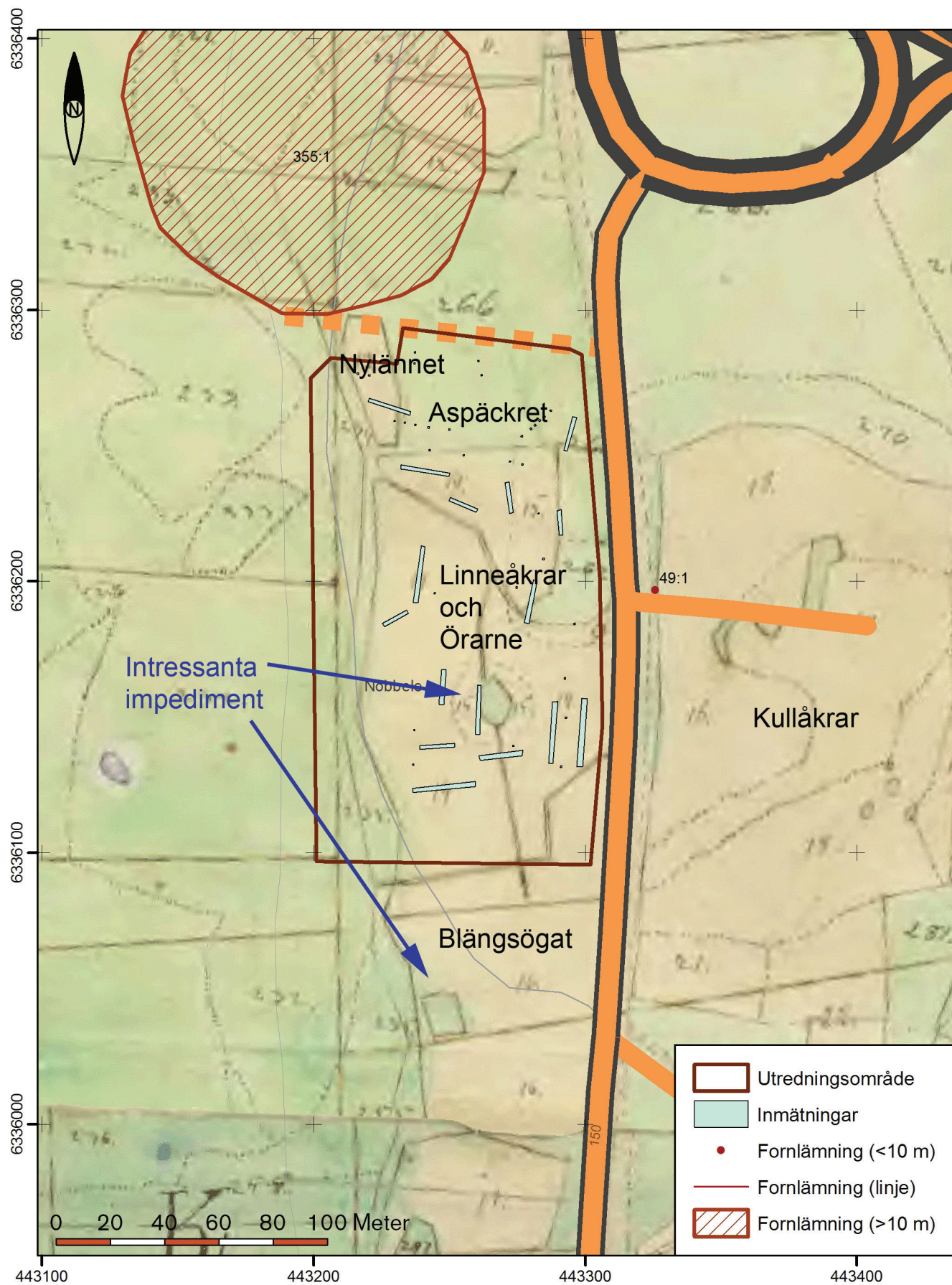
Dnr: 8/2016	Dnr enl Lst beslut: 431-108-2016	Rapport:
Landskap: Småland	Län: Jönköping	Kommun: Värnamo
Socken: Värnamo	Trakt/kvarter/fastighet: Nöbböle 7:6 m.fl	
Ekonomisk karta: 63E 3eN	Fornl nr:	Stad:
N: 6336202	E: 443264	Nivå – lägsta: 150 m.ö.h. -högsta: 151 m.ö.h.

UNDERSÖKNINGENS ART OCH OMFATTNING

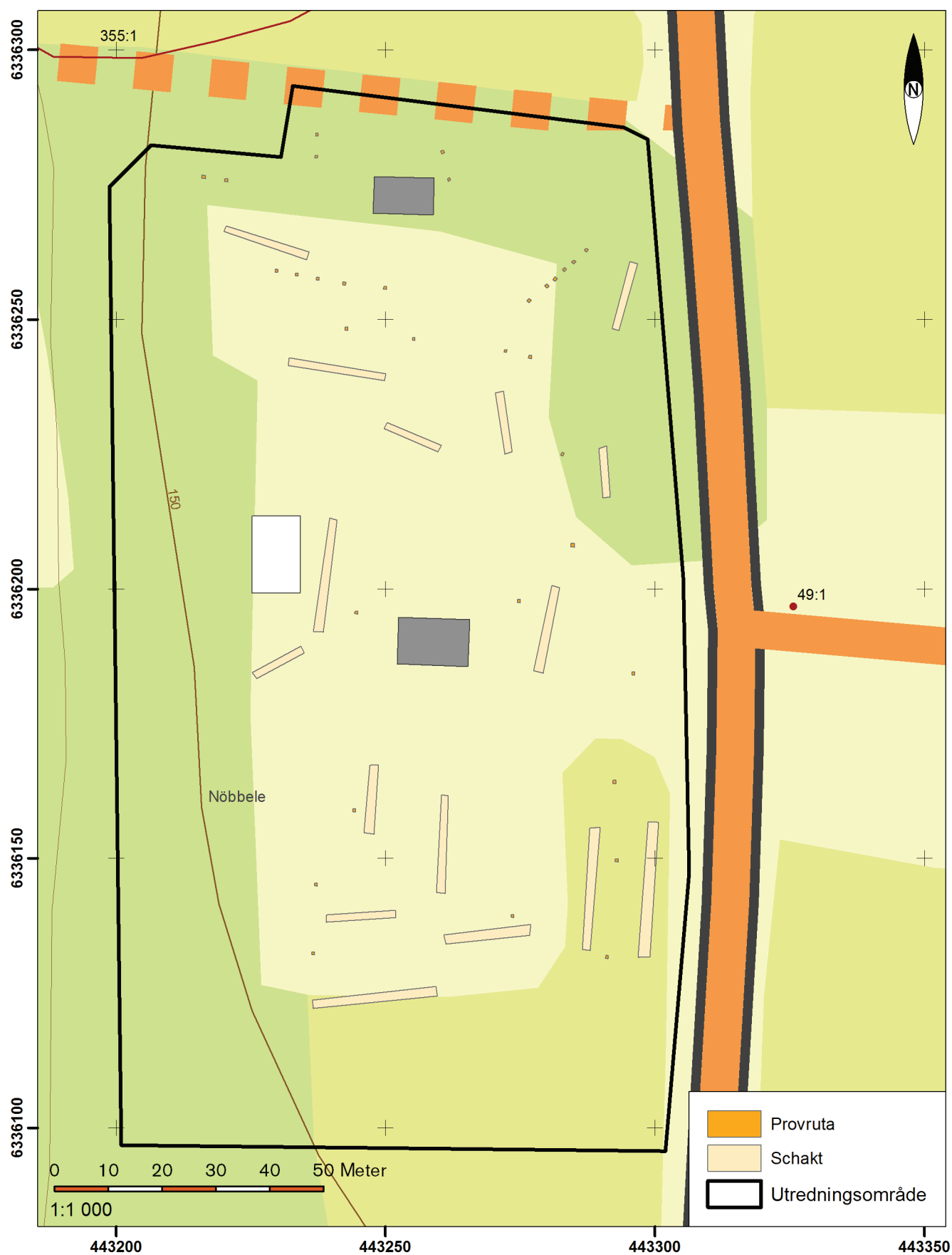
Typ av exploatering: Husbyggnation				
Typ av undersökning: Arkeologisk utredning				
Uppdragsgivare: Byggnadsf Roger Axelsson AB			Ansvarig institution: Jönköpings läns museum	
Fältarbetsledare: Kristina Jansson			Fältarbete from 14 apr 2016 tom 19 apr 2016	
Antal arbetsdagar i fält: 8				
Undersökningens omfattning	Utredd yta/m ²	Schaktad yta/m ²	Schakt/löpm	Volym/m ³
		418	257	

UNDERSÖKNINGSOBJEKT OCH UNDERSÖKNINGSRESULTAT

Uppgifter ur RAÄ:s fornl.reg	Sammansatta lämningar:
Lämningar:	
Undersökningsresultat	Sammansatta lämningar: [Inga]
Anläggningar:	
Totalt antal undersökta	-gravar: -boplatskonstruktioner:
Datering: Stenålder Neolitikum	



FIGUR 2. Sammanslagning av uppgifter om markslag från storskifteskartan från 1795 och laga skifteskartan från 1837-1846 (ligger som underlag för denna karta). På kartan syns även inmätta schakt och provrutor. Skala 1: 2000.



FIGUR 3. Det arkeologiska utredningsområdet med inmätta sökschakt och provrutor. Norr om utredningsområdet skymtar den sedan tidigare kända stenåldersboplatsen RAÄ-nr Värnamo 355:1. Skala 1:10 000.



FIGUR 4. Övre bilden visar en av provrutorna i den nordligaste delen av utredningsområdet. i åkern mellan vägen och trädet ligger stenåldersboplatsen RAÄ-nr Värnamo 355:1. Nedre bilden visar samma område mot söder. Observera sluttningarna ner mot Fornbolmens gamla strandlinje.



FIGUR 5. Kvarlämnade mementon från en svunnen tid.

Med anledning av planerad villabebyggelse inom fastigheten Nöbböle 7:6 m.fl. i Värnamo kommun, genomförde Jönköpings läns museum en arkeologisk utredning i april 2016. Anledningen till den arkeologiska utredningen var att tomten gränsade till en känd stenåldersboplats RAÄ-nr Värnamo 355:1. Området är dessutom beläget 150 meter över havet, det vill säga i närheten av den så kallade Fornbolmens strand. Sedan tidigare är det känt att stenåldersboplatserna söder om Värnamo och runt nuvarande sjön Vidöstern ligger på dessa nivåer. Totalt grävdes 16 sökschakt och 33 provrutor inom den 2 hektar stora tomten. I en provruta hittades ett 1,5x1,5 cm stort flintavslag med delvis bevarad krusta. Inga ytterligare arkeologiska åtgärder kommer att företas inom den berörda tomten.